

**CÁC TIÊU CHUẨN QUỐC TẾ
VỀ BIỆN PHÁP KIỂM DỊCH THỰC VẬT**

TIÊU CHUẨN SỐ 22

**YÊU CẦU VỀ THIẾT LẬP VÙNG DỊCH HẠI ÍT PHỔ BIẾN
(2005)**

Ban Thư ký Công ước quốc tế về Bảo vệ thực vật

©Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, 2012 (bản tiếng Việt)

©FAO, 1996 - 2012 (bản tiếng Anh)

Bản tiếng Việt được dịch bởi Cục Bảo vệ thực vật, Bộ Nông nghiệp và
Phát triển nông thôn

Publication history

This is not an official part of the standard

1997-09 TC-RPPOs added topic *Low pest prevalence* (1997-002)

1998-05 CEPM noted topic

1998-11 ICPM-1 added topic *Low pest prevalence*

2001-04 ICPM-3 noted high priority topic

2003-06 SC approved Specification 12 *Low pest prevalence*

2003-12 EWG developed draft text

2004-04 SC revised draft text and approved for MC

2004-06 Sent for MC

2004-11 revised draft text for adoption

2005-04 ICPM-7 adopted standard

ISPM 22. 2005. *Requirements for the establishment of areas of low pest prevalence.* Rome, IPPC, FAO.

2010-07 IPPC Secretariat applied ink amendments as noted by CPM-5 (2010) Publication history: Last modified August 2011

MỤC LỤC

Phê duyệt	4
GIỚI THIỆU.....	4
Phạm vi áp dụng	4
Tài liệu tham khảo.....	4
MỤC ĐÍCH YÊU CẦU	6
TỔNG QUAN	6
1. Nhận xét chung	6
1.1 Khái niệm vùng dịch hại ít phổ biến	6
1.2 Thuận lợi khi áp dụng vùng dịch hại ít phổ biến.....	7
1.3 Phân biệt vùng dịch hại ít phổ biến và vùng không nhiễm dịch hại	7
YÊU CẦU	7
2. Yêu cầu chung.....	7
2.1 Xác định vùng dịch hại ít phổ biến	7
2.2 Kế hoạch thực hiện	8
3. Yêu cầu cụ thể.....	8
3.1 Thiết lập vùng dịch hại ít phổ biến.....	8
3.2 Duy trì vùng dịch hại ít phổ biến.....	11
3.3 Thay đổi tình trạng vùng dịch hại ít phổ biến	11
3.4 Đình chỉ và khôi phục tình trạng vùng dịch hại ít phổ biến...	12

Phê duyệt

Tiêu chuẩn này được thông qua tại Phiên họp lần thứ 7 của Ủy ban Lâm thời về Các biện pháp Kiểm dịch thực vật tháng 4, 2005

GIỚI THIỆU

Phạm vi áp dụng

Tiêu chuẩn này trình bày các yêu cầu và quy trình để thiết lập **vùng dịch hại ít phổ biến (ALPP)** đối với dịch hại thuộc diện điều chỉnh trong một vùng, nhằm tạo thuận lợi cho xuất khẩu, chỉ đối với dịch hại thuộc diện điều chỉnh của nước nhập khẩu. Tiêu chuẩn này bao gồm việc xác định, kiểm tra, duy trì và áp dụng các ALPP.

Tài liệu tham khảo

- IPPC. *Công ước ước tể về Bảo vệ thực vật*. Rome, IPPC, FAO.1997
- ISPM 4. *Yêu cầu thiết lập các vùng không nhiễm dịch hại*. Rome, IPPC, FAO. 1995
- ISPM 5. *Thuật ngữ Kiểm dịch thực vật*. Rome, IPPC, FAO.
- ISPM 6. *Hướng dẫn giám sát dịch hại*. Rome, IPPC, FAO.1997
- ISPM 8. *Xác định tình trạng dịch hại trong một vùng*. Rome, IPPC, FAO.1998
- ISPM 9. *Hướng dẫn chương trình diệt trừ dịch hại*. Rome, IPPC, FAO.1998
- ISPM 10. *Yêu cầu đối với việc thiết lập nơi sản xuất và điểm sản xuất không nhiễm dịch hại*. Rome, IPPC, FAO.1999
- ISPM 11. *Phân tích nguy cơ dịch hại bao gồm phân tích nguy cơ môi trường và sinh vật biến đổi gen*. Rome, IPPC, FAO.2004
- ISPM 13. *Hướng dẫn thông báo trường hợp không tuân thủ và hành động khẩn cấp*. Rome, IPPC, FAO. 2001
- ISPM 14. *Sử dụng phương pháp hệ thống trong biện pháp tổng hợp để quản lý nguy cơ dịch hại*.Rome, IPPC, FAO.2002
- ISPM 16. *Dịch hại thuộc diện điều chỉnh nhưng không phải dịch hại KDTV: khái niệm và áp dụng*. Rome, IPPC, FAO. 2002
- ISPM 17. *Báo cáo dịch hại*. Rome, IPPC, FAO. 2002

ISPM 20. *Hướng dẫn đối với hệ thống quy định uidelines for a phytosanitary import regulatory system*. Rome, IPPC, FAO. 2004

ISPM 21. *Phân tích nguy cơ dịch hại đối với dịch hại thuộc diện điều chỉnh nhưng không phải dịch hại KDTV*. Rome, IPPC, FAO. 2004

WTO. *Hiệp định về Áp dụng các Biện pháp vệ sinh an toàn thực phẩm và kiểm dịch động thực vật*. Geneva, World Trade Organization. 1994

Thuật ngữ định nghĩa

Định nghĩa về các thuật ngữ Kiểm dịch thực vật dùng trong tiêu chuẩn này có thể tìm trong ISPM số 5 (*Thuật ngữ về Kiểm dịch thực vật*).

MỤC ĐÍCH YÊU CẦU

Việc thiết lập vùng dịch hại ít phổ biến là một giải pháp quản lý dịch hại nhằm duy trì và hạn chế quần thể dịch hại xuống dưới mức qui định trong một vùng. Có thể áp dụng vùng dịch hại ít phổ biến để tạo thuận lợi cho xuất khẩu hoặc hạn chế ảnh hưởng của dịch hại trong vùng.

Mức độ dịch hại thấp được xác định trên cơ sở đánh giá tổng thể tính khả thi về kinh tế và kỹ thuật của chương trình được thiết lập nhằm đáp ứng hoặc duy trì mức độ dịch hại này, và chính vì mục tiêu đó mà ALPP được thiết lập.

Khi xác định ALPP, tổ chức Bảo vệ thực vật quốc gia (NPPO) cần phải có những thông tin cụ thể về vùng đó. Có thể thiết lập và duy trì ALPP đối với các loài dịch hại thuộc diện điều chỉnh hoặc chỉ áp dụng với dịch hại thuộc diện điều chỉnh bởi nước nhập khẩu.

Phải thực hiện giám sát dịch hại liên quan theo những quy trình thích hợp (ISPM số 6: 1997). Để thiết lập và duy trì ALPP, có thể phải thực hiện các biện pháp KDTV bổ sung.

Khi đã được thiết lập, ALPP phải tiếp tục duy trì việc áp dụng các biện pháp cũng như lưu giữ hồ sơ tài liệu và quy trình kiểm tra cần thiết. Trong hầu hết các trường hợp, NPPO phải xây dựng kế hoạch hoạt động chính thức trong đó nêu chi tiết các quy trình KDTV. Nếu có thay đổi tình trạng ALPP, cần phải triển khai ngay kế hoạch điều chỉnh.

TỔNG QUAN

1. Nhận xét chung

1.1 *Khái niệm vùng dịch hại ít phổ biến*

Khái niệm vùng dịch hại ít phổ biến được đề cập trong IPPC và Hiệp định về Áp dụng Các Biện pháp vệ sinh an toàn thực phẩm và kiểm dịch động thực vật của Tổ chức Thương mại thế giới (Hiệp định SPS- WTO).

IPPC (1997) định nghĩa vùng dịch hại ít phổ biến (ALPP) là "một vùng, lãnh thổ một quốc gia, một phần của quốc gia, toàn bộ hoặc nhiều phần của vài quốc gia được chính thức công nhận, trong đó một loài dịch hại cụ thể xuất hiện ở mức độ thấp và được coi là đối tượng cần giám sát, kiểm soát hoặc diệt trừ. Ngoài ra, Điều IV. 2(e) cũng quy định trách nhiệm của NPPO trong việc bảo vệ những vùng bị đe dọa, thiết lập, duy trì và giám sát vùng không nhiễm dịch hại (PFA) và ALPP.

Điều 6 của Hiệp định SPS có tiêu đề "Thích ứng với điều kiện khu vực, bao gồm vùng không nhiễm dịch hại và vùng dịch hại ít phổ biến". Trong đó nói rõ về trách nhiệm của các nước thành viên đối với ALPP.

1.2 Thuận lợi khi áp dụng vùng dịch hại ít phổ biến

Những thuận lợi đó bao gồm:

Không cần thực hiện xử lý sau thu hoạch nếu mức độ dịch hại chưa vượt quá ngưỡng quy định;

- Đối với một số dịch hại, biện pháp phòng trừ sinh học duy trì quần thể dịch hại ở mức độ thấp giúp hạn chế sử dụng thuốc trừ dịch hại;
- Thúc đẩy khả năng tiếp cận thị trường đối với những sản phẩm từ vùng trước đây bị từ chối;
- Tăng cường kiểm soát vận chuyển, theo đó hàng hóa có thể được phép vận chuyển từ:
 - o Vùng dịch hại ít phổ biến tới hoặc qua vùng không nhiễm dịch hại, nếu hàng hóa đó không nhiễm dịch hại;
 - o từ ALPP này sang ALPP khác nếu hàng hóa có nguy cơ dịch hại tương đương.

1.3 Phân biệt vùng dịch hại ít phổ biến và vùng không nhiễm dịch hại

Sự khác biệt cơ bản giữa vùng dịch hại ít phổ biến và vùng không nhiễm dịch hại là tại vùng dịch hại ít phổ biến sự có mặt của quần thể dịch hại ở dưới mức cho phép, còn vùng không nhiễm dịch hại là hoàn toàn không có mặt dịch hại. Khi có mặt dịch hại trong vùng, việc quyết định thiết lập ALPP hoặc PFA tùy thuộc vào đặc điểm của dịch hại, tình trạng phân bố trong khu vực đó, các yếu tố hình thành vùng dịch hại ít phổ biến hoặc vùng không nhiễm dịch hại cụ thể.

YÊU CẦU

2. Yêu cầu chung

2.1 Xác định vùng dịch hại ít phổ biến

Việc thiết lập ALPP là một giải pháp quản lý dịch hại nhằm duy trì hoặc hạn chế quần thể dịch hại trong vùng xuống dưới mức độ nhất định. Nó có tác dụng tạo thuận lợi cho việc di chuyển hàng hóa ra khỏi vùng có dịch hại,

như di chuyển nội địa hoặc xuất khẩu và làm giảm hoặc hạn chế ảnh hưởng của dịch hại trong vùng đó. Có thể thiết lập ALPP đối với những dịch hại có phổ ký chủ và khả năng thích nghi rộng, và cũng cần xét đến những đặc tính sinh học của dịch hại và đặc điểm của vùng. Có thể thiết lập ALPP với nhiều mục đích khác nhau, vì vậy quy mô và nội dung của ALPP sẽ phụ thuộc vào mục đích.

Các vùng mà NPPO có thể thiết lập ALPP căn cứ vào tiêu chuẩn này:

- Vùng sản xuất nông sản xuất khẩu;
- Vùng nằm trong chương trình diệt trừ hoặc khống chế dịch hại;
- Vùng đệm của khu vực không nhiễm dịch hại;
- Vùng nằm trong khu vực FPA nhưng bị mất tình trạng đó và đang trong chương kế hoạch hành động khắc phục;
- Vùng kiểm soát chính thức đối với dịch hại thuộc diện điều chỉnh nhưng không phải dịch hại KDTV (xem ISPM số 16: 2002).
- Khu vực sản xuất nằm trong vùng nhiễm dịch mà nông sản từ đó dự kiến sẽ di chuyển đến một ALPP khác trong cùng quốc gia đó.

Khi thiết lập ALPP và dự kiến xuất khẩu ký chủ của dịch hại, thì có thể phải áp dụng các biện pháp KDTV bổ sung. Trong trường hợp này, ALPP là một phần của phương pháp hệ thống. Chi tiết xem ISPM số 14: 2002. Những hệ thống như vậy có thể rất hiệu quả trong việc đáp ứng yêu cầu KDTV nhập khẩu, và trong một số trường hợp làm giảm nguy cơ dịch hại trên cây ký chủ có xuất xứ từ PFA.

2.2 Kế hoạch thực hiện

Trong hầu hết các trường hợp, cần xây dựng kế hoạch thực hiện chính thức trong đó nêu cụ thể các quy trình KDTV mà quốc gia đang áp dụng. Nếu dự kiến thiết lập ALPP để xúc tiến thương mại với quốc gia khác, kế hoạch thực hiện này có thể đưa vào nội dung của hiệp định song phương giữa NPPO của các bên nhập khẩu và xuất khẩu, hoặc có thể đưa vào yêu cầu chung của nước nhập khẩu. Nước xuất khẩu nên sớm thảo luận với nước nhập khẩu để đảm bảo đáp ứng các yêu cầu KDTV nhập khẩu.

3. Yêu cầu cụ thể

3.1 Thiết lập vùng dịch hại ít phổ biến

Mức độ dịch hại thấp có thể xảy ra tự nhiên hoặc được thiết lập thông qua việc xây dựng và áp dụng các biện pháp KDTV để phòng trừ dịch hại

3.1.1 *Xác định mức độ dịch hại cụ thể*

NPPO xác định tại vùng dịch hại ít phổ biến để làm cơ sở đánh giá số liệu và quy trình điều tra, từ đó xác định xem quần thể dịch hại có nằm dưới mức quy định hay không. Có thể thiết lập mức độ dịch hại cụ thể thông qua PRA, được nêu trong ISPM số 11:2004 và ISPM số 21:2004. Nếu ALPP tạo điều kiện thuận lợi cho xuất khẩu, thì cần thống nhất với nước nhập khẩu về mức độ dịch hại cụ thể.

3.1.2 *Mô tả địa lý*

NPPO phải mô tả ALPP kèm theo bản đồ phân định ranh giới của vùng. Nếu thích hợp, trong đó bao gồm địa điểm sản xuất, các cây ký chủ ở gần vùng sản xuất hàng hóa thương mại, cũng như hàng rào tự nhiên hoặc vùng đệm có tác dụng cách ly vùng dịch hại ít phổ biến.

Nên qui định diện tích và kết cấu của các hàng rào tự nhiên và vùng đệm, đồng thời lý giải tại sao chúng có tác dụng ngăn cản và hạn chế dịch hại.

3.1.3 *Tài liệu và thẩm tra*

NPPO cần phải kiểm tra và lưu giữ tất cả các quy trình đã thực hiện. Trong đó bao gồm:

- Quy trình phải thực hiện theo; (như quy trình hướng dẫn)
- Hồ sơ tài liệu về việc thực hiện các quy trình này;
- Kiểm tra quy trình;
- Kế hoạch điều chỉnh các quy trình đã thực hiện.

3.1.4 *Quy trình Kiểm dịch thực vật*

3.1.4.1 *Hoạt động giám sát*

Tình trạng dịch hại trong khu vực hoặc vùng đệm cần được xác định qua quá trình giám sát (mô tả trong ISPM số 6:1997) trong một khoảng thời gian nhất định để có thể phát hiện dịch hại ở mức độ cụ thể với độ tin cậy cho phép. Việc giám sát phải thực hiện theo những qui trình đối với dịch hại nhất định, trong đó gồm tính toán mức độ dịch hại được duy trì, ví dụ: loại bẫy, số lượng bẫy/ha, số lượng cá thể dịch hại cho phép /bẫy / 1 ngày hoặc/ 1 tuần, số lượng mẫu/ha cần phân tích và kiểm tra, bộ phận của cây cần kiểm tra và phân tích.

Cần thu thập và lưu giữ số liệu điều tra để chứng minh quần thể dịch hại không vượt quá mức quy định cho ALPP hoặc vùng đệm, và cần thiết thì

điều tra ký chủ là cây trồng và cây hoang dã, hoặc môi trường sống trong trường hợp dịch hại là thực vật. Số liệu điều tra cần tương ứng với vòng đời của dịch hại và được kiểm tra thống kê để phát hiện và mô tả đặc điểm của mức độ quần thể dịch hại.

Khi thiết lập ALPP, các báo cáo kỹ thuật về dịch hại, kết quả điều tra cần được ghi chép và lưu giữ trong một số năm nhất định, tùy theo đặc tính sinh học, khả năng sinh sản và phổ ký chủ của từng dịch hại. Tuy nhiên, để bổ sung thông tin, cần có số liệu điều tra trong nhiều năm trước khi thiết lập ALPP

3.1.4.2 Hạn chế mức độ dịch hại và duy trì tình trạng dịch hại ít phổ biến

Trong đề xuất ALPP, cần soạn thảo và áp dụng các biện pháp KDTV để đáp ứng với mức độ dịch hại trên ký chủ là cây trồng và cây dại, hoặc môi trường sống, đặc biệt khi dịch hại là thực vật. Quy trình KDTV cần tương thích với đặc điểm sinh học và tập tính của dịch hại. Ví dụ về các quy trình nhằm đáp ứng mức độ dịch hại cụ thể : loại bỏ cây kí chủ phụ; phun thuốc trừ dịch hại; thả tác nhân phòng trừ sinh học; đặt nhiều bẫy để thu bắt dịch hại.

Khi thiết lập ALPP, mọi biện pháp phòng trừ cần phải được ghi chép và lưu giữ trong một số năm nhất định, tùy thuộc vào đặc tính sinh học, khả năng sinh sản và phổ ký chủ của dịch hại. Tuy nhiên, để bổ sung thông tin, cần có số liệu điều tra trong nhiều năm trước khi thiết lập ALPP.

3.1.4.3 Giảm nguy cơ xâm nhập của dịch hại

Trong trường hợp hình thành ALPP đối với dịch hại thuộc diện điều chỉnh, đòi hỏi phải có các biện pháp KDTV nhằm hạn chế nguy cơ dịch hại xâm nhập vào vùng ALPP (ISPM số 20: 2004). Các biện pháp bao gồm:

- Quy định về đường lan truyền và các vật thể thuộc diện kiểm soát nhằm duy trì ALPP. Phải xác định tất cả các đường lan truyền vào hoặc ra khỏi ALPP. NPPO cần chỉ định điểm nhập khẩu, đặt ra yêu cầu về hồ sơ tài liệu, lấy mẫu, kiểm tra và xử lý trước khi vận chuyển vào vùng ALPP.
- Xác minh tài liệu và tình trạng KDTV của chuyến hàng, kể cả giám định mẫu dịch hại thu được và lưu giữ biên bản lấy mẫu.
- Xác nhận về việc áp dụng và hiệu quả của biện pháp xử lý
- Tài liệu liên quan đến các quy trình KDTV.

- ALPP có thể được thiết lập để kiểm soát dịch hại trong nội địa hoặc dịch hại thuộc diện điều chỉnh của nước nhập khẩu. Khi hình thành ALPP đối với loài dịch hại không thuộc diện điều chỉnh trong vùng đó thì vẫn có thể áp dụng các biện pháp làm giảm nguy cơ xâm nhập. Tuy nhiên biện pháp đó không được cản trở đến thương mại hàng thực vật và sản phẩm thực vật đồng thời không phân biệt đối xử giữa hàng nhập khẩu và hàng sản xuất trong nước.

3.1.4.4 Kế hoạch điều chỉnh

NPPO cần xây dựng kế hoạch điều chỉnh để áp dụng trong trường hợp mức độ dịch hại vượt quá ngưỡng cho phép tại ALPP hoặc tại vùng đệm (mục 3.3 đề cập các trường hợp thay đổi tình trạng ALPP). Kế hoạch điều chỉnh bao gồm điều tra khoanh vùng để xác định khu vực mà dịch hại vượt quá mức độ quy định, lấy mẫu hàng hóa, phun thuốc trừ dịch hại và triển khai các hoạt động ngăn chặn khác. Các biện pháp điều chỉnh cũng phải tính đến tất cả các đường lan truyền

3.1.5 Thẩm tra vùng dịch hại ít phổ biến

NPPO của quốc gia sẽ thiết lập ALPP cần phải kiểm tra các biện pháp để đảm bảo đáp ứng yêu cầu của ALPP tại chỗ. Bao gồm việc xác minh tất cả các hồ sơ và quy trình được nêu trong mục 3.1.3. Nếu đây là vùng phục vụ xuất khẩu, NPPO của nước nhập khẩu có thể yêu cầu xác minh việc tuân thủ các yêu cầu KDTV mà họ đã đưa ra.

3.2 Duy trì vùng dịch hại ít phổ biến

Ngay sau khi ALPP hình thành, NPPO cần duy trì những qui định đã ban hành, quy trình xác minh, đồng thời tiếp tục thực hiện các biện pháp KDTV, kiểm soát vận chuyển và lưu giữ hồ sơ biên bản. Mọi hồ sơ giấy tờ này cần lưu giữ từ ít nhất 2 năm trước đó hoặc lâu hơn để đáp ứng yêu cầu của chương trình. Nếu thiết lập ALPP để phục vụ xuất khẩu, cần cung cấp hồ sơ cho nước nhập khẩu khi có yêu cầu. Ngoài ra, phải kiểm tra, rà soát các quy trình ít nhất 1 lần/năm

3.3 Thay đổi tình trạng vùng dịch hại ít phổ biến

Nguyên nhân chính dẫn đến thay đổi tình trạng của ALPP là do phát hiện được dịch hại vượt quá ngưỡng quy định trong ALPP.

Một số nguyên nhân khác cũng làm thay đổi tình trạng của ALPP và cần có biện pháp ứng phó:

- Liên tục thất bại trong công tác quản lý;
- Hồ sơ tài liệu không đầy đủ, gây phương hại đến tính nguyên vẹn của ALPP.

Trong trường hợp thay đổi tình trạng như vậy, cần phải thực hiện kế hoạch điều chỉnh như đã nêu tại mục 3.1.4.4 của tiêu chuẩn này. Hoạt động điều chỉnh cần triển khai ngay sau khi có kết luận dịch hại đã vượt ngưỡng quy định trong ALPP.

Tùy theo kết quả thực hiện kế hoạch điều chỉnh, ALPP có thể:

- Tiếp tục duy trì ALPP (tình trạng đó chưa bị mất), nếu thực hiện thành công các biện pháp điều chỉnh (một phần trong ALPP đã phát hiện dịch hại quá ngưỡng);
- Tiếp tục duy trì vùng dịch hại ít phổ biến, nếu khắc phục được những khiếm khuyết trong công tác quản lý;
- Thu hẹp vùng dịch hại ít phổ biến, nếu dịch hại chỉ vượt mức cho phép ở khu vực hẹp mà có thể khoanh vùng và cách ly;
- Đình chỉ .

Nếu ALPP được thiết lập để phục vụ xuất khẩu, nước nhập khẩu có thể yêu cầu báo cáo về tình trạng thay đổi cũng như các biện pháp áp dụng. Hướng dẫn bổ sung xem thêm ISPM số 17:2002. Ngoài ra, nước nhập khẩu và nước xuất khẩu cần thỏa thuận về kế hoạch điều chỉnh.

3.4 Đình chỉ và khôi phục tình trạng vùng dịch hại ít phổ biến

Nếu ALPP bị đình, cần tiến hành điều tra để xác định nguyên nhân thất bại, sau đó thực hiện các biện pháp điều chỉnh và phòng vệ để tránh tái diễn tình trạng này. Lệnh đình chỉ ALPP được áp dụng cho tới khi chứng minh được rằng quần thể dịch hại đã thấp hơn so với mức cho phép trong một khoảng thời gian nhất định, hoặc các khiếm khuyết trong hệ thống đã được khắc phục. Thời gian tối thiểu để phục hồi tình trạng ALPP phụ thuộc vào các đặc điểm sinh học của dịch hại. Sau khi đã giải quyết được nguyên nhân gây ra thất bại và đảm bảo tính nguyên vẹn của hệ thống, NPPO có thể công bố phục hồi ALPP.